

Організація освітнього
процесу від вересня
до травня. 4-й рік життя
Частина 2

Харків
Видавнича група «Основа»
2018

УДК 373.2
П24

Серія «Заклад дошкільної освіти. Вихователю»
Заснована 2018 року

Педан М. В.

П24 Організація освітнього процесу від вересня до травня. 4-й рік життя. Частина 2 / М. В. Педан — 2-ге вид., перероблене, доповнене — Х. : ВГ «Основа», 2018. — 349 [3] с., табл. — (Серія «Заклад дошкільної освіти. Вихователю»).

ISBN 978-617-00-3389-5.

Посібник містить орієнтовне планування організації життєдіяльності дітей четвертого року життя за блочно-тематичним принципом. Наведено перспективне планування на весь навчальний рік та планування занять за такими освітніми лініями: «Дитина в соціумі», «Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування», «Логіко-математичний розвиток», «Ознайомлення з природним довкіллям», «Художньо-продуктивна діяльність». Також розміщено циклограми трудової, ігрової, дослідно-експериментальної діяльності дітей, спостережень, на основі яких педагоги можуть скласти календарні плани. Запропоновані розробки до планування є універсальними, відповідають змісту Базового компонента дошкільної освіти та вимогам чинних програм, зокрема, «Дитина» та «Українське дошкілля». Видання рекомендоване вихователям дітей четвертого року життя закладів дошкільної освіти.

УДК 373.2

ISBN 978-617-00-3389-5

© Педан М. В., 2018

© ТОВ «Видавнича група “Основа”», 2018

ЗМІСТ

Передмова	5
Перспективне планування життєдіяльності дітей четвертого року життя	7
Січень	8
Тема блоку «Зима іде, свята веде» (I, II тиждень)	10
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	10
Художньо-продуктивна діяльність	13
Тема блоку «Здоровим будь» (III, IV тиждень)	20
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	20
Ознайомлення із соціумом	30
Логіко-математичний розвиток	40
Ознайомлення із природним довкіллям	43
Художньо-продуктивна діяльність	47
Циклограма спостережень	53
Циклограма дослідно-експериментальної діяльності	55
Циклограма трудової діяльності	56
Циклограма дидактичних ігор	57
Циклограма рухливих ігор	58
Лютий	60
Тема блоку «Вивчаємо свою планету» (I, II тиждень)	62
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	62
Ознайомлення із соціумом	73
Логіко-математичний розвиток	80
Ознайомлення з природним довкіллям	84
Художньо-продуктивна діяльність	87
Тема блоку «Поважайте людей праці» (III, IV тиждень)	93
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	93
Ознайомлення із соціумом	104
Логіко-математичний розвиток	111
Ознайомлення із природним довкіллям	114
Художньо-продуктивна діяльність	118
Циклограма спостережень	125
Циклограма дослідно-експериментальної діяльності	126
Циклограма трудової діяльності	128
Циклограма дидактичних ігор	129
Циклограма рухливих ігор	130
Березень	132
Тема блоку «Сім'я — це найдорожче для кожної людини» (I, II тиждень)	135
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	135
Ознайомлення із соціумом	147
Логіко-математичний розвиток	155

Ознайомлення з природним довкіллям	159
Художньо-продуктивна діяльність	163
Тема блоку «Весна-красна прийшла» (III, IV тиждень) . . .	170
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	170
Ознайомлення із соціумом	181
Логіко-математичний розвиток	189
Ознайомлення із природним довкіллям	193
Художньо-продуктивна діяльність	198
Циклограма спостережень	204
Циклограма дослідно-експериментальної діяльності	206
Циклограма трудової діяльності	207
Циклограма дидактичних ігор	209
Циклограма рухливих ігор	210
Квітень	211
Тема блоку «Наші права» (I, II тиждень)	214
Художньо-продуктивна діяльність	219
Тема блоку «Будьмо обережні» (III, IV тиждень)	226
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	226
Ознайомлення із соціумом	239
Логіко-математичний розвиток	246
Ознайомлення із природним довкіллям	250
Художньо-продуктивна діяльність	253
Циклограма спостережень	260
Циклограма дослідно-експериментальної діяльності	262
Циклограма трудової діяльності	263
Циклограма дидактичних ігор	265
Циклограма рухливих ігор	266
Травень	268
Тема блоку «Весна землю прикрашає» (I, II тиждень)	270
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	270
Ознайомлення із соціумом	281
Логіко-математичний розвиток	289
Ознайомлення з природним довкіллям	293
Художньо-продуктивна діяльність	298
Тема блоку «Бережімо рідний край» (III, IV тиждень)	305
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	305
Ознайомлення із соціумом	317
Логіко-математичний розвиток	326
Ознайомлення із природним довкіллям	330
Художньо-продуктивна діяльність	335
Циклограма спостережень	342
Циклограма дослідно-експериментальної діяльності	344
Циклограма трудової діяльності	345
Циклограма дидактичних ігор	347
Циклограма рухливих ігор	348
Література	350

ПЕРЕДМОВА

Мета дошкільної ланки на сучасному етапі розвитку суспільства полягає у «забезпеченні гармонійного розвитку особистості дитини, її фізичного і психічного здоров'я; вихованні ціннісного ставлення до природного й соціального довкілля, до самої себе; формуванні механізмів соціальної адаптації...». Реалізація цієї мети вимагає від педагогів закладів дошкільної освіти оновлених підходів до визначення змісту освіти та форм організації життєдіяльності дошкільників. Крім того, освітній процес здійснюється в умовах варіативності програм, їхнього вибору. Постає проблема якісного планування та організації життєдіяльності дітей відповідно до сучасних підходів та вимог чинних програм. Кожна з програм має свої концептуальні засади, особливості, структуру. Водночас незмінними залишаються методичні підходи до організації різних напрямів розвитку дитини-дошкільника, форми та методи роботи, режим дня тощо. Важливою умовою ефективності освітнього процесу є раціональне перспективне й календарне планування, що допомагає педагогові якісно організувати різні форми спеціально організованої та самостійної діяльності дітей протягом дня. Особливої підготовки вихователя завжди потребувало заняття.

Посібник містить перспективне планування життєдіяльності за блочно-тематичним принципом у групі четвертого року життя. Згідно з перспективним планом розроблено планування занять за такими освітніми лініями: «Дитина в соціумі», «Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування і культура мовленнєвого спілкування», «Логіко-математичний розвиток», «Ознайомлення з природним довкіллям», «Художньо-продуктивна діяльність», а також уміщено циклограми трудової, ігрової,

дослідно-експериментальної діяльності дітей, циклограми спостережень на навчальний рік. Згідно з циклограмами вихователь може планувати та здійснювати ці види організації життєдіяльності дошкільників протягом дня. Незмінно актуальними є завдання соціально-морального, емоційно-ціннісного, креативного розвитку, незалежно від того виокремлені вони в програмі чи ні. Запропоновані розробки містять завдання для реалізації цих ліній розвитку через інтеграцію в різні види діяльності дошкільників. Розроблені підходи до планування є універсальними, відповідають змісту Базового компонента дошкільної освіти та вимогам чинних програм, зокрема «Дитина» та «Українське дошкілля».

Розробки занять скомпоновано за напрямками розвитку дитини й темами блоку. Кожен вихователь матиме можливість скористатися ними для укладання календарного плану відповідно до розкладу занять безпосередньо у своїй групі.

ТЕМА БЛОКУ «ЗИМА ІДЕ, СВЯТА ВЕДЕ» (I, II ТИЖДЕНЬ)

Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування

Тема. Розповідання української народної казки «Рукавичка» (художня література)

Програмовий зміст: учити дітей розуміти зміст казки, відтворювати його за запитаннями вихователя, повторювати окремі речення, звороти, пісеньки; розвивати зв'язне мовлення, пам'ять, увагу; виховувати товариськість, колективізм, дружбу.

Матеріал: ілюстрації до казки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційний момент

Вихователь демонструє велику рукавицю.

Вихователь. Діти, чи знаєте, хто її загубив?

Загубив дід рукавичку,
Рукавичку-невеличку.
Звірі в неї поховались,
Бо морозу налякались.
Так вже тісно їм усім —
Ось-ось-ось порветься дім.

2. Читання української народної казки «Рукавичка»

3. Бесіда за змістом казки

- Хто загубив рукавичку?
- Хто першим знайшов рукавичку?
- А хто ще приходив до рукавички?
- Пригадаймо, що запитували звірята в рукавички.
- А хто допоміг знайти дідові рукавичку?

4. Фізкультхвилинка «Про звірів, які жили в лісі»

Звірі в лісі проживають
І роботу також мають.
(Ходьба на місці.)
Тож виходять на полянку
І зарядку роблять зранку.
(Повороти тулуба в сторони.)

Лапки вгору, лапки вниз,
 (Піднімання рук угору, опускання вниз.)
 Землі-матінці вклонись.
 (Нахили тулуба вперед.)
 Сонцю руки простягни,
 (Піднятися на носочках, руки вгору.)
 До проміння поверни.
 А тепер прогнімо спини
 (Прогинання тулуба назад, руки на поясі.)
 І завмремо на хвилину.
 Розігнулись, пострибали,
 (Стрибки на місці.)
 Потім трішки політали
 (Махи руками.)
 Й за столи всі посідали.

5. Розповідання казки за ілюстраціями до казки «Рукавичка»

6. Дидактична гра «Салат із казок»

Мета: учити дітей групувати іграшки відповідно до казок; розвивати вміння називати казки, уважність, пам'ять.

Матеріал: мішок, іграшки до казок («Курочка Ряба», «Колобок», «Ріпка»).

Хід гри

Вихователь повідомляє дітям, що Злий Чаклун заховав у мішок усі казки і вони тепер переплутались. Їх необхідно розплутати. Висипає з мішка іграшки, а діти беруть їх по одній та групують за казками. У кого з малюків не виходить, вихователь підказує, допомагає. Коли «казки опиняться на своїх місцях», діти називають їх.

Тема. Читання твору В. Сухомлинського

«Зайчик і горобина» (художня література)

Програмовий зміст: учити дітей уважно слухати та розуміти зміст твору, відповідати на запитання; розвивати зв'язне мовлення дітей, увагу; створити умови для розвитку логічного мислення, кмітливості; виховувати інтерес до літературних творів, любов та дбайливе ставлення до природи.

Матеріал: іграшка зайчик, вірш К. Перелісної «Бідний зайчик», ілюстрації «Горобина взимку».

Попередня робота: розглядання ілюстрацій про зимові явища; читання оповідань та віршів про зиму; спостереження в природі.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційний момент

До дітей приходять зайчик, який дуже змерз.

2. Читання вірша К. Перелісної

БІДНИЙ ЗАЙЧИК

По дорозі зайчик скаче,
Сніг глибокий, зайчик плаче,
Змерз він дуже, і тремтить
І не знає, що робить.
Де спочити, де присісти?
Щось поїсти.
Треба швидше у лісочок,
Де стоїть старий пеньочок.
Сніг лапками розгрібати
І корінці там шукати.
Аби кори трохи згризти...
Ой, як хоче зайчик їсти!

3. Дидактична гра «Хто що їсть?»

Вихователь викликає дітей парами. Одна дитина називає тварину і виставляє її на фланелеграф, а інша — шукає для неї їжу, ставить картину поруч із твариною.

4. Інсценізація вірша М. Познанської

ЗАЙЧИКИ

В лісі сніг. У лісі звірі.
Ось зайчатка скачуть сірі.
Сірі їстоньки хотять,
Сірі з холоду тремтять.
Бідні зайчики голодні.
Ще не снідали сьогодні.

Виразні рухи: стрибають, ніби гріються, руками б'ють себе в боки, обіймають за плечі, притискають до живота.

Міміка: лоб зморщений, брови зведені, губи злегка надуті, кутки губ опущені.

5. Читання казки В. Сухомлинського

ЗАЙЧИК І ГОРОБИНА

Засипало снігом землю. Нема чого їсти зайчиківі. Побачив зайчик червоні ягоди на горобині. Бігає навколо дерева, а ягоди — високо. Просить зайчик: «Дай мені, горобино, одне гроно ягідок».

А горобина й каже: «Попроси вітра, він і відірве».

Попросив зайчик вітра. Прилетів вітер, гойдає, трусить горобину. Відірвалося гроно червоних ягід, упало на сніг. Їсть зайчик ягоди, дякує вітрові.

6. Бесіда за змістом казки

- Яку пору року описано у творі?
- Що побачив зайчик на горобині?

- Де були ягоди на дереві?
- Що попросив зайчик у горобини?
- Що йому відповіла горобина?
- Чи допоміг зайчику вітер і як?
- Куди упало гроно ягідок?
- Що робить зайчик?

7. Розглядання ілюстрації «Горобина взимку» та розповідь вихователя

— Горобина дуже смачна, коли її приморозе мороз. Це лікарська рослина, вона дуже корисна, лікує різні хвороби, з неї можна готувати настої, варити варення. Ягоди горобини сушать і заморожують, з них готують компоти і вітамінний чай. Зі свіжих ягід горобини віджимають дуже корисний при застуді сік.

- Як називається сік? (*Горобиновий.*)
- Узимку звірятам та птахам дуже холодно та голодно. Чому?
- Як можна допомогти птахам?
- Що люблять їсти птахи?

8. Підсумок

Вихователь пропонує дітям виготовити вдома годівнички для птахів та розвісити їх на подвір'ї та на території дитячого майданчика.

Художньо-продуктивна діяльність

Тема. За задумом (малювання)

Програмовий зміст: учити дітей самостійно задумувати зміст малюнка; закріплювати вміння передавати образи знайомих предметів; удосконалювати вміння малювати предмети, проводити лінії в різних напрямках; розвивати творчі здібності; виховувати творчість, акуратність у роботі.

Матеріал: тонований блакитного кольору папір, пензлі, гуашеві фарби зеленого, білого, коричневого кольорів.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційний момент

Вихователь читає вірш Грицька Бойка.

ОЙ ЛЕТЯТЬ СНІЖИНКИ
Ой, летять, летять сніжинки
На будинки, на ялинки,
На дороги, на поля —
Біла-біла вся земля!

Сніг лапатий, сніговій...
 Здрастуй, свято — Рік Новий!
 Вийшов Дід Мороз з хатинки,
 Зупинивсь біля ялинки,
 Нас чекає на сніжку
 В срібно-білім козушку.
 У вогнях ялинка сяє,
 А Снігуронька співає:
 — Люба зимонько-зима!
 Веселіш, як ти, нема!

2. Бесіда за змістом вірша

- Яку пору року описано у вірші?
- Що летить на будинки, на ялинки?
- Який сніг?
- Яке свято святкували і дорослі, і діти?
- Хто вийшов із хатинки?
- Що сяє у вогнях?
- Хто співає біля ялиночки?

3. Мотивація

Вихователь пропонує дітям теж намалювати зимову картину.
 — Що можна намалювати? (*Сніг, снігову бабу, ялинку та ін.*)

4. Фізкультхвилинка

Із-за столів ми піднялись,
 Всі добряче потяглись,
 (*Потягуються, руки вгору.*)
 Гарно спинки всі прогнули
 І про втому геть забули.
 (*Прогинають спину назад, руки на поясі.*)
 Пальці всі «в замок» закрили
 Й стисли їх мерщій щосили.
 (*Руки вперед, затискають пальці «в замок».*)
 А тепер присіли — раз!
 Фізкультпауза у нас.
 (*Присідання.*)
 Піднялись і пострибали,
 (*Стрибки на місці.*)
 Мов сніжинки покружляли.
 (*Кружляють довкола себе.*)
 Сіли рівно — і до праці.
 Хай не стомлюються пальці.

Вихователь запитує в кожній дитини, що вона хоче намалювати, яка фарба для цього знадобиться.

5. Самостійна робота дітей

6. Виставка робіт «Настала зима»